

وسيله‌های تقرب

حبيب الاسلام والمسلمين حسين ابراهيمي

در زندگي معمول گاهي که می‌خواهيم از بزرگ‌تری عذرخواهي کنيم ولی روی این کار را به‌خاطر کار بدی که انجام داده‌ايم نداريم، سراغ کسی می‌رويم که به آن بزرگ‌تر نزديک است و او را پيش می‌اندازيم تا آن بزرگ‌تر، ما را به حضور بپذيرد يا اينکه از طرف ما عذرخواهي کند. در زندگي خانوادگي اين کار را معمولا مادرها انجام می‌دهند و زماني که فرزندی رو ندارد که از پدرش عذر بخواهد، مادر پيش می‌افتد و شفاعت او را می‌کند. معنای اين عمل در معارف و ادبيات دينی ما می‌شود توسل.

قرآن کریم می‌فرمايد:

«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا... وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ، ای کسانی که ايمان آورده‌ايد! از (مخالفت فرمان) خدا بپرهيزيد و وسيله‌ای برای تقرب به او بپوييد و در راهش جهاد کنيد، باشد که رستگار شويد، (مائده، آیه۳۵).

اين وسيله‌ای که خداوند دستور می‌دهد برای تقرب به‌سوی خودش آن را بياييم، گاهي اعمال نيك است و گاهي اوليا و انبيا و پاكان و آبروداران درگاه الهی هستند.

در ماجرای برادران يوسف^(ع) که احسن القصص قرآنی ماست، وقتی برادران يوسف^(ع) آن کار ناشايست را انجام می‌دهند، پيش پدرشان می‌روند و به پدر عرض می‌کنند: «قَالُوا يَا أَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا إِنَّا كُنَّا خَاطِئِينَ، گفتند: ای پدر! برای گناهان ما آمزش بخواه که ما خطا کار بوديم، گفت: «به‌زودی از پروردگارم برای شما آمزش می‌خواهم که همانا او آمرزنده مهربان است،» (سوره يوسف^(ع)، آیه ۹۷).

اين درواقع یکی از سندها و مصداق‌های قرآنی توسل است که برادران يوسف^(ع) به‌دليل آنکه خود را بسيار گناهكار می‌بينند، به‌جای آنکه خود بنشينند و مستقيم توبه کنند، پيش شخص آبروداری می‌روند تا برای آنان توبه کند که او پيامبر خدا، حضرت يعقوب^(ع) است و اين درواقع توسل برادران يوسف به يعقوب پيامبر^(ع) است و در ادامه هم او نمی‌گويد برويد خودتان استغفار كنيد، بلكه می‌گويد برايئان از پيشگاه خداوند، طلب آمزش خواهم كرد.

برخی از ما به‌دليل فاصله‌ای که به‌خاطر گناهان بين خود و خدا احساس می‌کنيم، عذر طلبیدن و آمزش خواستن را به مقربان درگاه الهی می‌سپاريم. درباره پيامبر اسلام، حضرت محمد مصطفی^(ص)، نيز چنين آيه‌ای در قرآن کریم وجود دارد که می‌فرمايند: «وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ جَاؤُكَ فَاسْتَعْفَرُوا... وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا... تَوَّابًا رَحِيمًا، و اگر آنان وقتی به خود ستم کرده بودند، پيش تو می‌آمدند و از خدا آمزش می‌خواستند و پيامبر [نيز] برای آنان طلب آمزش می‌کرد، بی‌شك خداوند را توبه‌پذير مهربان می‌يافتند،» (نسا، ۶۴).

حتی وقتی که افراد پيش پيامبر خدا^(ص) می‌آمدند، ايشان نحوه صحيح توسل را به آن‌ها می‌آموختند. در روايتی که در کتب برادران اهل سنت نقل شده است، عثمان بن حنيف می‌گويد: «مرد نابينایی نزد پيامبر^(ص) آمد و عرض کرد: از خدا بخواهيد مرا شفا دهد. پيامبر^(ص) فرمودند: اگر صبر کنی، برای تو بهتر است و اگر می‌خواهی، از خدا بخواهم تو را شفا دهد. آن مرد گفت: از خدا بخواهيد مرا شفا دهد. پيامبر^(ص) به او دستور دادند وضو بگيرد و خدا را با اين دعا بخواند: «اللهم إني أسألك و أتوجه اليك بنبیک محمد، نبی الرحمة، یا محمد ائنی توجّهت بك إلی ربی فی حاجتی لیقضیها الی، اللهم شفعه، پروردگارا! از تو می‌خواهم و به‌سوی تو توجه می‌کنم به‌واسطه پيامبر محمد^(ص)، پيامبر رحمت، ای محمد! من به واسطه تو به درگاه پروردگارم روی می‌آورم تا حاجتم را برايم برآورده سازد،

همچنين انس بن مالک می‌گويد: «مردی نزد رسول خدا^(ص) آمد و گفت: ای رسول خدا! حيوانات ما از بی‌آبی تلف شدند. از خدا بخواهيد. (باران نازل کند.) پيامبر^(ص) دعا کردند و يك هفته تمام باران آمد، تاآنکه مردی خدمت پيامبر^(ص) آمد و گفت: ای پيامبر خدا! خانه‌ها خراب و راه‌ها قطع شد و... پيامبر^(ص) فرمودند: «پروردگارا! (باران رحمت را) بر كوه‌ها و تپه‌ها و درون دره‌ها و رودخانه‌ها و تقاطعی که درخت می‌رويد، نازل كن، پس از آن، باران در شهر مدینه قطع شد، ولی در اطراف همچنان می‌باريد. و در روايات معروفی حضرت آدم^(ع) برای بخشیده شدن، نام پنج تن آل عبا را به زبان جاری کرد، نام‌هایی که فرشتگان به او آموخته بودند تا برای قبول عذر و بخشیده شدن بگويد و روايات فراوان ديگر در کتب شيعه و اهل سنت در اين باره وجود دارد، پس اينکه شيعيان وقتی حاجتی دارند، در خانه اهل بيت^(ع) را می‌کوبند و دعای توسل می‌خوانند، دستور قرآن است، قرآنی که می‌گويد حتی از پيرهن يوسف^(ع) چشم نابینای پدرش شفا يافت و اين يعنی پاكان و مقربان درگاه الهی، وسيله رسيدن به حاجات و رفع گرفتاری‌ها هستند. خداوند، ما را از اهل اين توسل قرار بدهد ان شاء...!

ببرس و بدان

چند مسئله در باب وضو

در این ستون به پرسش‌های شما درباره حکم مسائل مختلف از نظر شرعی پاسخ خواهیم داد. شما مخاطبان گرامی می‌توانيد پرسش‌های خود را به‌شماره پيامک ۰۰۷۲۸۹۰۰۰ با ما در ميان بگذاريد.

● یکی از موضوعاتی که اين روزها برخی زنان را درگیر کرده است، استفاده از آرایش، لاک ناخن و کرم است. حال سؤال اينجاست که درصورت استفاده از آن‌ها، وضعیت وضو و غسل افراد چگونه است؟

● **حضرت آيت‌ا...العظمی خامنه‌ای**

● سؤال: شخصی وضو گرفته است و در نماز متوجه می‌شود اکلیل یا هر چیزی که مانع رسيدن آب به پوست است، روی صورتش است. حکم نمازش چیست و اگر بعد از نماز متوجه شود، حکم نمازش چیست؟ (چون قبل از نماز آرایش چيست بود).

جواب: اگر يقين دارد که مانع، هنگام وضو بوده است، فرقی بين قبل از نماز و بعد از نماز نيست و درهرصورت بايد مانع را برطرف کند و مجددا وضو بگيرد و نماز خوانده‌شده را هم اعاده کند.

توضيح: مواد آرایشی و هر چیزی که روی پوست است، اگر چرم داشته باشد که مانع رسيدن آب به پوست شود، بايد برای وضو و غسل، آن را برطرف کرد و مهم برطرف کردن چرم آن است و اگر چنين نباشد، يعنی آب از آن بگذرد و به پوست برسد، برطرف کردن آن لازم نيست. بنابراین صرف باقی ماندن رنگ مواد بعد از برطرف کردن چرم آن‌ها اشکالی ايجاد نمی‌کند. همچنين در باب تيمم اگر در اجزای تيمم مانعی باشد، بايد قبل از تيمم برطرف شود.

● **آيت‌ا...العظمی سيستانی**

● سؤال: آيا برای وضو به مژه حتما بايد آب برسد؟ اگر لوازم آرایشی استفاده شود که با آب پاک نمی‌شود، چه؟

جواب: بايد آب برسد.

● سؤال: حکم سرمه کشيدن برای خانم‌ها چيست؟

جواب: چنانچه از افتادن به گناه ايمن باشد و قصد کشاندن مرد نامحرم به نگاه حرام را نداشته باشد، اشکال ندارد، ولی احوط آن است که مطلقاً آن را ترک کند. ● سؤال: لاک زدن به انگشتان يا درست است؟ برای وضو گرفتن البته همه انگشتان و از

نظر بيرون رفتن از منزل بدون جوراب، چطور است؟

جواب: مسح بر ناخن لاک‌رزه صحيح نيست، ولی اگر فاصله بين يك ناخن و ناخن ديگر به مقداری باشد که بتوان بر آن مسح کرد، مسح بر آن مقدار بی‌مانع است و پوشيدن پا از نامحرم، بدون آرایش هم واجب است.

● سؤال: باتوجه‌به اينکه مو و ناخن جزو اعضای مرده بدن هستند، آيا ناخن جزو اعضای وضو هست يا خير؟ همان‌طور که رنگ مو باعث ابطال غسل نمی‌شود، آيا لاک روی ناخن نيز باعث باطل شدن غسل وضو نمی‌شود؟

جواب: ناخن جزو اعضای وضوست و اگر مانعی بر آن باشد، بايد برطرف شود و رنگ مو، مانع غسل نيست.

● **آيت‌ا...العظمی مکارم‌شيرازی**

● سؤال: اگر صورت آرایش داشته باشد، برای غسل چه حکمی دارد؟

جواب: درصورتی که مواد آرایشی مورد استفاده چرم زیادی که مانع از رسيدن آب به پوست صورت است، نداشته باشد، غسل صحيح است و شستن با صابون لازم نيست.

فيک‌نيوز نباشيد

نگاهی به آیات و روايات درباره نشر اخبار غلط و شايعه‌پراکنی

حميده ذاکري | تا چند سال پيش گمان می‌برديم فضای مجازی ویژه دوره سنی معين يا گروه‌هایی مشخص است اما درحال حاضر می‌بينيم که فضای مجازی افراد مختلفی را با وجود اختلاف سنی و فاصله مکانی و نسلی، گردهم آورده و امکان ارتباط بين آن‌ها را فراهم کرده است؛ امکانی که به‌سهولت دردسترس است و آسانی به‌کارگیری آن، موجب بروز مشکلاتی مانند رعايت نکردن حریم خصوصی افراد، سوءاستفاده از اطلاعات، شايعه‌پراکنی و... شده است. به‌گفته کارشناسان دينی، همین بی‌توجهی باعث شده است امروز شايعه‌پراکنی، نشر اخبار نادرست و سخن چینی که از گناهان بزرگ محسوب می‌شوند، یکی از خلاف‌های بسيار شایع در فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی باشد. شايد شما هم مانند برخی تصور کنید که بروز اين گناهان به‌دليل جنس اين فضا و از ویژگی‌های آن است، درحالی‌که فضای مجازی نيز مانند فضای حقیقی، تابع قوانين الهی است و ما پيش از به‌کارگیری آن، لازم است آدابش را بياموزيم. آن گاه می‌توانيم خود را از گناه بزرگ شايعه‌پراکنی حفظ کنيم و ناخواسته به آن دامن نزنيم. در ادامه برپايه آیات و روايات، نکاتی را درباره جلوگیری از شايعه‌پراکنی و نشر اخبار نادرست در فضای مجازی، باهم مرور می‌کنيم.

با شناخت وارد شويم

حتما شما اين کلام اميرمؤمنان^(ع) را شنيده‌ايد که فرصت‌ها زود از دست می‌روند و چه‌سا که مجدد به دست نيايند و پس بر ماست که به‌موقع از آن‌ها بهره بگيريم. بدون شک فضای مجازی، فرصتی است که با پيشرفت علم دراختيار ما قرار گرفته است. یکی از قوانين واجب در زندگی، شناخت درست و غلط و داشتن بصيرت در زندگی است. می‌گويند شخصی به نام «حارث بن حوث، باتوجه‌به فضای حاکم بر جامعه‌آن روز و قرار گرفتن مجاهدانی از صدر اسلام در برابر اميرمؤمنان^(ع) خدمت ايشان آمد و سوالي پرسيد: «امام فرمودند: حارث! تو کوتاه‌بينانه نگرستی، نه عميق و زیرکانه و سرگردان ماندی. تو حق را شناخته‌ای تا بدانی اهل حق چه کسانی هستند و باطل را نشناختی تا پيروشان را بشناسی». از اين بيان مشخص می‌شود که ما در هر فضایی بايد با آگاهی گام برداريم. حال، همین ما به عنوان افراد آداب‌دان و قانون‌مند در مواجهه با فضای مجازی بی‌گدار به آب نزنيم.

درباره صحت اخبار تحقيق کنيد

شايد بگوييد ما تنها يك کليک ساده می‌کنيم. تصور کنید دکمه‌ای که زیر دست شماست، می‌تواند جان چند نفر را به خطر بيندازد. آن‌وقت همین‌طور ندیده و نسنجیده از آن استفاده می‌کنيد؟ اين موضوع درباره نشر اخبار در فضای مجازی هم صدق می‌کند. بر ما لازم است که در زمان مواجهه با يك خبر، ابتدا صحت آن را بسنجيم. همان‌طور که در قرآن مجيد آمده است: «ای کسانی که ايمان آورده‌ايد، اگر شخص فاسقی برای شما خبری آورد، درباره آن تحقيق کنيد،» (سوره حجرات، آیه ۶۱). همچنين رسول خدا^(ص) در روايتی، درباره نشر خبر بدون توجه به صحت آن فرموده‌اند: «برای دروغگو بودن شخص همین کافی است که هرچه می‌شنود، بر زبان بياورد و بازگو کند،» (بخارالانوار، ج ۷، ص ۸۵).

هر خبری را به اشتراك نگذاريد

اضطراب یکی از بلاهای دنیای مدرن است. اين درحالی است که ما با خواندن و همچنين به اشتراك گذاشتن اخبار بد، چه درست چه نادرست، به افزايش اضطراب دامن می‌زنيم. هيچ کدام ما با شنيدن خبر جدایی يك زوج، دروغ يا خيانت افراد به يکديگر يا هر خبر ديگری از اين دست، حالمان خوب نمی‌شود که فضای ذهنی خود و اطرافيانمان را هم آلوده می‌کنيم. قرآن کریم در اين باره می‌فرمايد: «کسانی که دوست دارند زشتی‌ها و گناهان درميان مؤمنان اشاعه يابد، به عذاب دردناکی در دنيا و آخرت گرفتار خواهند شد،» (سوره نور، آیه ۱۹). بدون شک اين هشدار به دليل اهميت جلوگیری از نشر اخبار بد و ناپسند است. همچنين در آيه ديگری درباره نشر اطلاعاتی که موجب ناراحتی افراد می‌شود، تذکر داده شده است: «ای کسانی که ايمان آورده‌ايد! از چیزهایی که اگر برای شما آشکار شود شما را آندوهناک می‌کند، ميرسيد و...» (سوره مائده، آیه ۱۰۱).

در فضای مجازی، خودتان باشيد

درحال حاضر اکانت‌های جعلی که به نام افراد مشهور ساخته می‌شوند و همچنين انتشار خبرهای دروغ و شايعه‌پراکنی درمورد افراد، یکی از معضلات شبکه‌های اجتماعی است. بسیاری از ما با هویتی ساختگی در شبکه‌های مجازی حضور داريم و تصور می‌کنيم اين نوع حضور، آفت و مشکلی را به‌دنبال ندارد. درحالی‌که بسیاری از خطاها از همین چهره‌های دروغين در فضای مجازی ريشه می‌گيرد. از امام علی^(ع) نقل شده است: «چهار چیز است که به هر شخصی داده شود، خير دنيا و آخرت به او داده شده است: راستگویی، ادای امانت، حلال خوری و خوش اخلاقی، خوب است بدانيم دروغ و پنهان کاری، فضای مجازی و حقیقی ندارد و اين مخفی کاری فقط راه ورود خطاهای بعدی را آسان‌تر می‌کند.

در مقابل شايعه، بی‌تفاوت نباشيد

حضرت امام علی^(ع) می‌فرمايند: «شنونده سخن، شريك گوينده است از نظر کيفر يا پاداش». (غرالحکم). پس بر ماست که مراقب آنچه می‌شنويم، باشيم و درباره صحت يك حرف از فرد شايعه‌پراکن، مستندات و شاهد بخواهيم. اين گونه مقابل شايعه‌پراکنی بايستيم و اگر شخص دروغ می‌گويد، اعلام کنيم که اين گونه نيست. ازسوی ديگر بايد عيب افراد را در اين باره می‌فرمايند: «هيچ مؤمنی زشتی‌های بنده مؤمن ديگر را نمی‌پوشاند، مگر آنکه خدا در قيامت زشتی‌های او را می‌پوشاند،» (تفسير کبير، ج ۲۳، ص ۱۸۳). همچنين امام‌رضا^(ع) درمورد نشر گناه ديگران فرموده‌اند: «کسی که گناه را نشر می‌دهد، ملرود است و فردی که در استتار و قراموش شدن آن می‌کوشد، مشمول آمزش است.» (اصول کافی، ج ۲، باب سترالذنوب).

شما پاينگاه خبری نيستيد

حتما در بين اقوام و آشنايان شما هم افرادی هستند که مثل پاينگاه‌های خبری عمل می‌کنند و بيست‌وچهارساعته هر خبری را در شبکه‌های اجتماعی می‌بينند، فوری برای شما و ساير اقوام به اشتراك می‌گذارند. لازم است به اين افراد ابتدا برای هدر دادن عمر گران‌مايه‌شان هشدار دهيم و سپس اعلام کنيم درست است در دنياي آزادی اطلاعات به‌سر می‌بريم اما هر خبری را نبايد بدون توجه به سن‌وسال يا موقعيت و جایگاه افراد دراختيارشان گذاشت. در اين زمينه می‌توان به ماجرای خواب حضرت يوسف^(ع) اشاره کرد. ايشان پس از اينکه خوابشان را برای حضرت يعقوب^(ع) تعريف کردند، آن حضرت درمورد انتشار اين خبر به حضرت يوسف^(ع) هشدار دادند و فرمودند: «ای پسر! خوابت را برای برادرانت حکايت مکن که برای تو نيزنگی می‌انديشند،» (سوره يوسف، آیه ۵)، چنان که اميرالمؤمنين^(ع) می‌فرمايند: «نه‌تنها چیزی را که به آن علم نداری بازگو مکن، بلکه همه آنچه می‌دانی، نيزگو،» (نهج البلاغه، حکمت ۲۸۳).

شايعه‌پراکنان بايد مجازات شوند

شايد به‌نظرتان انتشار يك خبر نادرست درباره افراد، چندان مهم نباشد اما ما معمولاً از عواقب عمل خود در فضای مجازی مطلع نيستيم و بدون توجه به سرعت زياد نشر اخبار در اين فضا، دست به نشر و اشتراك می‌زنيم. اين درحالی است که شايعه‌پراکنی به‌شدت در دين ما نهی شده است. در اين باره در قرآن کریم آمده است: «اگر منافقان و بيمارلان و آن‌ها که اخبار دروغ و شايعات بی‌اساس را در مدینه پخش می‌کنند دست از کار خود برندارند، تو را بر ضد آنان می‌شورائيم و جز مدت کوتاهی نمی‌توانند درکار تو در اين شهر بمانند. آن‌ها از همه‌جا طرد می‌شوند و هرجا يافت شوند، دستگير می‌شوند و به سخت‌ترين مجازات خواهند رسيد. اين سنت خداوند در اقوام پيشين است و برای سنت الهی هيچ گونه تبخيري نخواهی يافت،» (سوره احزاب، آیه ۶۲).